

Exhibition Remuneration

Right
in Europe

Pravo na naknadu za izlaganje u Europi: Platite umjetnicima odmah

Više od 30 umjetničkih udruženja i društava za naplatu naknada za autorska prava iz 22 europske države te predstavnici regionalnih i nacionalnih tijela i Europske unije okupili su se u Bruxellesu u studenome 2018. kako bi se zauzeli za plaćanje pravedne naknade za izlaganje svim likovnim umjetnicima u Europi.

Za razliku od drugih umjetničkih disciplina, u likovnoj umjetnosti još uvijek nije uobičajeno plaćati naknadu za umjetnički rad. U većini zemalja likovnim umjetnicima se ne plaća za njihova umjetnička djela i njihovo javno izlaganje. Činjenica da se plaćanje naknada umjetnicima zanemaruje odraz je uvriježene pretpostavke da likovni umjetnici zarađuju prodajom svojih djela, koja već dugo ne vrijedi za većinu umjetničkih ustanova. Naime, te ustanove nisu usredotočene na prodajne aktivnosti, već na to da svojim posjetiteljima pruže maksimalan ili ispunjen umjetnički doživljaj kao mjesta kontemplacije, opuštanja, intelektualnih izazova te vježbanja i upotrebe umjetničkih osjetila radi promišljanja umjetničkih djela. Posjetitelji kući ne odlaze noseći pod rukom sliku ili skulpturu, već s novim doživljajem kojeg su dobili putem svojih osjetila.

Nema očitijeg i češćeg razloga za ljudski rad od zarade za život i to je premisa koja se obično ne dovodi u pitanje. No, nakon pitanja: „Vi ste autor djela?“ obično slijedi drugo pitanje: „Zar možete živjeti od svog umjetničkog rada?“. Pitanje je sasvim na mjestu, s obzirom da je odgovor: vjerojatno ne.

Izlaganje umjetničkih radova u uglednim galerijama i muzejima ne plaća se čak niti renomiranim i uspješnim likovnim umjetnicima. Cijeli sustav još uvijek počiva na slabašnoj nadi da će s umjetničkim etabliranjem u budućnosti doći i veća tržišna vrijednost umjetničkih djela. Ali kod mnogih umjetnika to nije slučaj, **iako su upravo njihova djela glavni razlog zašto se većina ljudi uopće odlučuje posjetiti neki muzej ili galeriju.** Zbog njihove zasluge za stvaranje ove temeljne vrijednosti jednog društva, kojom izoštravamo svoja osjetila, te zbog toga što tisućama ljudi svake godine nude nov pogled na svijet, **umjetnici zaslužuju da ih se plati.**

Danas je uobičajeno da umjetnici sami snose cjelokupan trošak svog umjetničkog stvaralaštva, od prvotne zamisli do gotovog umjetničkog djela. Institucije koje izlažu djela suvremenih umjetnika više su nego svjesne ove činjenice. Ravnatelji tih institucija i umjetničke udruge moraju se udružiti kako bi reformirali postojeći sustav te **osigurali financijsku kompenzaciju za umjetnike, zato da bi likovni umjetnici mogli i dalje raditi te od svog rada živjeti.** Plaćanje umjetnika za njihov rad također je u interesu umjetničkih institucija jer će na taj način njihov odnos s umjetnicima dobiti zdravije i profesionalnije temelje, dok će umjetnik imati bolje uvjete za kvalitetne izložbe, pri čemu će za svoj rad biti plaćen kao i svi drugi. Ova kampanja poziv je na udruživanje s ciljem rješavanja glavnog problema s kojim se suočavaju likovni umjetnici, a to je najniži (i sve manji) prihod od umjetničkog rada među svim vrstama umjetnika.

Vrijeme je da se mijenjaju pravila. Umjetničko stvaranje u poštenim uvjetima omogućit će umjetnicima da svoj potencijal ostvare u potpunosti, a to će u konačnici biti od koristi i njihovim izlagačima i posjetiteljima izložaba.

Neka vam kao primjer pritom posluže neke od najboljih praksi u Europi i izvan nje: [Pogledajte dokument na 60 stranica o modelima plaćanja naknade za izlaganje koji već postoje u Europi](#) te [dokumentaciju](#) stručnoga skupa održanog u Bruxellesu pod nazivom “Exhibition Remuneration Right in Europe 2018” (Pravo na naknadu za izlaganje u Europi 2018.).

Exhibition Remuneration Right in Europe

Stvaranje vrijednosti diljem Europe

Istraživanje koje je 2014. godine po narudžbi Europskoga udruženja društava autora i skladatelja (GESAC) proveo francuski Studio EY pod nazivom „Kreiranje rasta - mjerenje kulturnih i kreativnih tržišta u Europskoj uniji“ (“[Creating Growth: Measuring Cultural and Creative Markets in the EU](#)”) pokazalo je da je daleko najveći promet na području kreativnog stvaralaštva i kulture u Europi 2012. godine ostvaren u likovnim umjetnostima (127 mlrd. eura), nakon čega slijede oglašavanje (93 mlrd. eura) i televizija (90 mlrd. eura). Ta tri područja zajedno su činila više od polovine aktivnosti kreativnih i kulturnih industrija na području Unije.

Kultura je sektor koji je dinamičan i brzo raste, a njegova otpornost pokazala se tijekom posljednje gospodarske krize. Naime, od 2000. do 2007. godine u kulturi je broj radnih mjesta rastao za prosječnih 3,5% godišnje te je nastavio rasti po stopi od 0,7% godišnje između 2008. i 2012., iako je u ostatku gospodarstva pao za 0,7%. Kreativna ekonomija zapošljava 2,5 puta više ljudi nego automobilska industrija te pet puta više nego telekomunikacije.

U području likovnih umjetnosti diljem Europske unije zaposleno je više od 1,2 milijuna ljudi. S prihodom većim od 127 mlrd. eura, likovne umjetnosti čine gotovo četvrtinu kreativne ekonomije. Muzeji generiraju tek manji dio ukupnog prometa (6,1%) i radnih mjesta (8,8%) u području likovnih umjetnosti, ali su iznimno važni kao mjesta koja umjetnost čine dostupnom svima.

Kreativni sektor igra ključnu ulogu u europskome gospodarstvu te nam svojim rastom daje nade za budućnost. Istraživanje EY-a također je utvrdilo kako postoji neiskorišteni potencijal za zapošljavanje mladih, posebno u području likovnih umjetnosti. Kreativne i kulturne industrije su 2013. u prosjeku zapošljavale više ljudi u dobi od 15 do 29 nego bilo koji drugi sektor. Unatoč tome, tijek novca ne vodi natrag do umjetnika, koji su na početku lanca vrijednosti.

Financijska kompenzacija likovnim umjetnicima, kao nešto što se podrazumijeva za sve druge umjetnike i gospodarske grane, ulaganje je u budućnost društava, u društveni i ekonomski razvoj pojedinih zemalja te u europske kulturne ustanove.

- Regionalna, nacionalna u europska politička tijela zajedno sa izložbenim ustanovama, udrugama izlagača i umjetničkim udruženjima trebaju uvesti **politike, proračune te procedure za raspodjelu sredstava i za zakonsku usklađenost kako bi se osiguralo da likovni umjetnici dobe pravednu naknadu** za izlaganje umjetničkih djela čiji su vlasnici u prostorima koji su javno financirani.
- Pravedna naknada podrazumijeva i **naknadu za sudjelovanje na izložbi** kao kompenzaciju za sve što su likovni umjetnici uložili u sadržaj izložbe i **naknadu za pravo izlaganja** umjetničkih djela u vlasništvu nekog umjetnika, dok se umjetnik obvezuje da za trajanja izlaganja umjetničko djelo neće otuđiti, bilo kroz odricanje od autorskog prava ili kroz ugovore temeljem neobveznog prava (tzv. soft law).
- **Izložbene ustanove trebale bi imati pristup javnom financiranju samo ako uvedu i umjetnicima za njihove izložene radove redovito isplaćuju naknadu za izlaganje.** Izložbenim ustanovama treba jamčiti i odgovarajuće povećanje sredstava za potrošnju.
- **Poštivanje modela isplate naknada treba osigurati** uključivanjem umjetničkih udruženja, umjetničkih vijeća i/li društava za naplatu naknada za autorska prava u proces praćenja isplate naknada za izlaganje.

Exhibition Remuneration

Right
in Europe
2018

Stručni skup održan u Bruxellesu 22. studenoga 2018.

Organizatori: Internationale Gesellschaft der Bildenden Künste (IGBK), IAA Europe, njemačka udruga za naplatu naknada za autorska prava VG Bild-Kunst, European Visual Artists (EVA).
Partneri skupa: Culture Action Europe te inicijativa Ausstellungsvergütung.

Pod pokroviteljstvom Sabine Verheyen, zastupnice u Europskom parlamentu i članice europskoga parlamentarnog Odbora za kulturu i obrazovanje.

Problem plaćanja naknada za izlaganje već je godinama važno pitanje za umjetnička udruženja diljem Europe. Na ovom skupu razmijenjena su iskustva o različitim nacionalnim i regionalnim modelima koji su već u primjeni. Osim toga, predstavljene su najnovije smjernice i kampanje. Također je kao važan cilj postavljeno osvještavanje problematike naknada za izlaganje na razini EU kod kreatora politika i vladajućih struktura te skretanje pozornosti na nesrazmjer prihoda u području likovnih umjetnosti.

Sudionicima skupa podijeljena je [brošura](#) s informacijama o nacionalnoj i regionalnoj regulativi te kampanjama za plaćanje naknada umjetnicima za izlaganje u 12 europskih država, SAD-u i Australiji. Ovdje možete pristupiti [dokumentaciji](#) i analizi skupa: <https://www.iaa-europe.eu/>

Stručni skup na temu „Prava naknade za izlaganje u Europi 2018.“ organizirali su Internationale Gesellschaft der Bildenden Künste (IGBK), IAA Europe, njemačka udruga za naplatu naknada za autorska prava VG Bild-Kunst te udruženje European Visual Artists (EVA) pod pokroviteljstvom Sabine Verheyen, zastupnice u Europskom parlamentu i članice europskoga parlamentarnog Odbora za kulturu i obrazovanje. Partneri skupa bili su Culture Action Europe te inicijativa Ausstellungsvergütung.

Stručni skup sufinancirao je VG Bild-Kunst.

IGBK i njegove projekte podupiru:

K U L T U R
S T I F T U N G · D E R
L Ä N D E R

#exhibitionremuneration #paytheartistnow

IAA Europe - info@iaa-europe.eu - www.iaa-europe.eu